

REPUBLIKA HRVATSKA
VRHOVNI SUD REPUBLIKE HRVATSKE
Z A G R E B

Broj: Kzz 2/2022-3

U I M E R E P U B L I K E H R V A T S K E
P R E S U D A

Vrhovni sud Republike Hrvatske u vijeću sastavljenom od sudaca Ranka Marijana, kao predsjednika vijeća, te Ileana Vinja i Melite Božičević Grbić, kao članica vijeća, uz sudjelovanje više sudske savjetnice - specijalistice Maje Ivanović Stilinović, kao zapisničarke, u kaznenom predmetu protiv okrivljenog K. B. zbog kaznenih djela iz čl. 325. st. 1. Kaznenog zakona ("Narodne novine", br. 125/11, 144/12, 56/15, 61/15-ispisak i 101/17 – u daljnjem u tekstu: KZ/11), odlučujući o zahtjevu Glavnog državnog odvjetnika Republike Hrvatske za zaštitu zakonitosti od 26. siječnja 2022. broj KZZ-DO-70/2021 podignutom protiv pravomoćnog rješenja kojeg čine rješenje Općinskog kaznenog suda u Zagrebu od 24. travnja 2020. broj Kov-928/2019 i rješenje Županijskog suda u Zagrebu od 17. rujna 2020. broj KŽ-501/2020, u sjednici održanoj 6. listopada 2022.,

p r e s u d i o j e:

Utvrđuje se da je zahtjev za zaštitu zakonitosti osnovan i da je pravomoćnim rješenjem kojeg čine rješenje Općinskog kaznenog suda u Zagrebu od 24. travnja 2020 broj Kov-928/2019 i rješenje Županijskog suda u Zagrebu od 17. rujna 2020. broj KŽ-501/2020, povrijeđen zakon u odredbi čl. 468. st. 3. u vezi čl. 10. st. 2. toč. 2. Zakona o kaznenom postupku ("Narodne novine", br. 152/08, 76/09, 80/11, 91/12 – odluka Ustavnog suda Republike Hrvatske, 143/12, 56/13, 145/13, 152/14, 70/17 i 126/19 - u daljnjem u tekstu: ZKP/08) u korist okrivljenog K. B.

Obrazloženje

1. Uvodno citiranim pravomoćnim rješenjem donesenim u tijeku kaznenog postupka protiv okr. K. B. zbog kaznenog djela iz čl. 325. st. 1. KZ/11, izdvojeni su kao nezakoniti dokazi: snimke pohranjene na USB sticku oduzetom od novinara V. M. i D. na kojem je snimka pohranjena, DVD s audio snimkom presnimljenom s Internet kanala Y.T. objavljenom uz komentar na web portalu I.h. od 21. prosinca 2017., potvrde o privremenom oduzimanju predmeta broj 709990 od 22. prosinca 2017. uz zapisnik o privremenom oduzimanju predmeta te preslika članaka objavljenih na portalu I.h.

2. Protiv pravomoćnog rješenja Glavni državni odvjetnik Republike Hrvatske (u daljnjem tekstu: državni odvjetnik) podnosi zahtjev za zaštitu zakonitosti zbog bitne povrede odredaba kaznenog postupka iz čl. 468. st. 3. ZKP/08 u vezi čl. 10. st. 2. toč. 2. ZKP/08, s prijedlogom da se navedena povreda utvrdi u korist okrivljenog Krešimira B.

3. Temeljem čl. 510. st. 4. Zakona o kaznenom postupku ("Narodne novine", br. 152/08, 76/09, 80/11, 91/12 – odluka Ustavnog suda Republike Hrvatske, 143/12, 56/13, 145/13, 152/14, 70/17 i 126/19 i 88/22 - u daljnjem u tekstu: ZKP/08-I) o sjednici je izvješten državni odvjetnik koji nije pristupio.

4. Zahtjev je osnovan.

5. U pravu je državni odvjetnik da konkretna audio snimka pohranjena na USB sticku i DVD-u, kao i sadržaji koji su iz te snimke proizašli, nisu nezakoniti dokazi u smislu čl. 10. st. 2. toč. 2. ZKP/08.

6. Zvučna snimka predstavlja nerazdvojni dio medija na kojem je snimljena, tj. njezina reprodukcija u smislu izvođenja dokaza moguća je tek korištenjem spornog USB sticka i DVD-a, zbog čega je, kao odlučujuće, potrebno utvrditi da li je snimanje putem tehničkog uređaja (mobitela) bilo dozvoljeno sa svrhom pribavljanja dokaza u sudskom postupku.

7. Pitanje prikrivenog snimanja putem tehničkih uređaja, koje je do sada obrađeno u judikaturi hrvatskih sudova, polazi od razgraničenja tajnog snimanja kojeg provode tijela javne vlasti, od onog koje poduzimaju građani samostalno. U prvom slučaju, Zakon o kaznenom postupku jasno propisuje da je za takvo postupanje neophodan obrazloženi sudski nalog koji se izvršava pod zakonom strogo propisanim uvjetima, a u nedostatku takvog naloga, nužno je utvrditi da je snimanje obavljeno uz znanje i pristanak snimane osobe. U drugom slučaju, pak, kada građani samoinicijativno snimaju druge osobe, potrebno je utvrditi da li takvo njihovo ponašanje sadrži elemente bića kaznenog djela iz čl. 143. KZ/11, odnosno je li snimana osoba dala izričiti ili prešutni pristanak na takve radnje. U situaciji kada tijela javne vlasti tajno snimaju građane, a bez navedenih zakonskih preduvjeta, uporaba tako prikupljenih dokaza u kaznenom postupku će *ex lege* biti nezakonita. U situaciji, pak, kada to čine građani, nezakonitost dokaza utvrđuje se temeljem sudske procjene u svakom pojedinom slučaju tj. *ex iudicio*.

7.1. Ocjena ne/zakonitosti dokaza *ex iudicio* ovdje podrazumijeva da je radnjom zvučnog snimanja povrijeđeno pravo drugih na nepovredivost osobnog i obiteljskog života koje je zajamčeno Ustavom, zakonom ili međunarodnim pravom, pa bi se u tom slučaju radilo nezakonitom dokazu temeljem čl. 10. st. 2. toč. 2. ZKP/08.

8. U predmetnom slučaju, sudovi su ocijenili da je tonska snimka komunikacije okr. K. B., koja je pohranjena na USB sticku i DVD-u te uz komentar javno objavljena na web portalu I.h., sačinjena neovlašteno i kao takva je u suprotnosti s odredbom čl. 35. i čl. 36. Ustav Republike Hrvatske koja jamči zaštitu osobnog i obiteljskog života

te slobodu i tajnost svih oblika općenja. Zbog toga, pozivom i na dosadašnju praksu Vrhovnog suda Republike Hrvatske, sudovi zaključuju da se radi o nezakonitim dokazima u smislu čl. 10. st. 2. toč. 2. ZKP/08 koje treba izdvojiti iz sudskog spisa.

9. Prilikom odlučivanja o tome može li se tehnička snimka koju su sačinili građani upotrijebiti kao zakoniti dokaz u kaznenom postupku, treba poći od okolnosti svakog konkretnog slučaja tj., svaka situacija traži zasebnu ocjenu. Upravo zbog toga, odluke Vrhovnog suda Republike Hrvatske na koje se sudovi pozivaju, ne vrijede jednoznačno u svim situacijama, jer svaka od njih ima u vidu različite okolnosti svakog pojedinog slučaja.

9.1. Naime, pozivanje na dosadašnju sudsku praksu može biti relevantno samo ako su okolnosti barem približno iste. Međutim, odluke Vrhovnog suda Republike Hrvatske broj I Kž Us 2/2016, I Kž Us 31/2012 i I Kž Us 151/2015 odnose se na snimanje međusobnih razgovora između dvoje ili troje sugovornika, dok se odluka broj I Kž Us 10/2020 odnosi na tonsku snimku poslovnog sastanka između točno određenih, pozvanih osoba. Stoga navedene situacije nisu primjenjive na predmetni slučaj.

10. U ovom, konkretnom slučaju, okolnosti su slijedeće: Tonska snimka sačinjena je u učionici osnovne škole tijekom nastave vjeronauka kojom prilikom u razredu, osim većeg broja učenika, nazoči i osobna asistentica učenika s posebnim potrebama. U tijeku obrade nastavnog gradiva, okrivljenik je, kao vjeroučitelj, iznio stanovite tvrdnje koje, prema stajalištu optužbe, sadrže elemente bića kaznenog djela javnog poticanja na nasilje i mržnju iz čl. 325. st. 1. KZ/11.

10.1. Iz izloženog proizlazi da se ovdje radi o tonskoj snimci predavanja namijenjenog većem broju prisutnih đaka i drugih osoba koje je nastavnik održao u učionici za vrijeme školskog sata.

10.2. U odgovoru na pitanje je li nastavniku prikrivenim snimanjem njegovog izlaganja povrijeđeno ustavno pravo na zaštitu osobnog života (čl. 35 Ustava RH), a u okviru toga i pravo na tajnost svih oblika općenja (čl. 36. Ustava RH), treba utvrditi slijedeće: 1. je li učionica za vrijeme nastave javni prostor, 2. je li poučavanje u okviru obrazovnog procesa javno izgovorena riječ te 3. da li se, prema općeprihvaćenom shvaćanju temeljenom na životnom iskustvu, konkretno radi o situaciji u kojoj nastavnik opravdano može očekivati zaštitu privatnosti. Ovisno o odgovorima na navedena pitanja, moguće je zaključivati postoji li na strani snimane osobe, makar i prešutno, odricanje od prava na zaštitu osobnog života i tajnosti općenja.

10.3. Prema shvaćanju Vrhovnog suda Republike Hrvatske, učionica za vrijeme trajanja nastave predstavlja javni prostor namijenjen većem broju đaka i drugih osoba koje sudjeluju u obrazovnom procesu. Javnost učionice tim je veća ako se radi o školskom prostoru, tj. javnoj instituciji u kojoj država ima ovlast organizirati i provoditi obavezno obrazovanje, kao aktivnost od posebnog društvenog interesa. Drugačiji karakter učionice mogao bi se procjenjivati izvan nastave ili izvan radnog vremena škole, jednako kao i drugi prostori u okviru školskog kompleksa koji, u pravilu, nisu namijenjeni nastavi (zbornica, kabineti nastavnika, sanitarni prostor i sl.). Slično

stajalište zauzeto je i u odluci Velikog vijeća Europskog suda za ljudska prava u predmetu *Lautsi i ostali protiv Italije od 18. ožujka 2011.* (zahtjev broj 308114/06) na koju upire i državni odvjetnik u svom zahtjevu.

10.4. Nadalje, predavanje nastavnika u okviru trajanja obrazovne jedinice, ovdje školskog sata vjeronauka, predstavlja javno izgovorenu riječ upućenu širem krugu osoba. Okolnost da nastavnik, makar i izvan predviđenog gradiva, obznanjuje prisutnima svoja stajališta, ne umanjuje značaj javnosti onoga što je izgovorio. S tim u vezi, tonskim snimanjem predavanja ne ostvaruju se niti elementi bića kaznenog djela neovlaštenog zvučnog snimanja i prisluškivanja iz čl. 143. KZ/11, koje kazneno djelo podrazumijeva nejavno izgovorene riječi drugoga. U tom dijelu, također, prihvatljiva je argumentacija državnog odvjetnika izložena u zahtjevu.

10.5. Kao treće, ostaje za odgovoriti može li nastavnik, koji za vrijeme školskog sata pred učenicima iznosi svoja razmišljanja i stavove, razumno očekivati zaštitu privatnosti.

10.6. Iako zaštita osobnog života i tajnosti općenja, u određenim situacijama, može obuhvaćati i poslovnu sferu života, treba početi od činjenice da se ovdje radi o predavanju nastavnika u obrazovnoj ustanovi koje, po prirodi stvari, predstavlja javnu interakciju između njega i ostalih učenika. Kada se ta interakcija događa za vrijeme nastave u prostorima koji su zajednički i u kojima redovno boravi više osoba (učionica), razina očekivane zaštite privatnosti je neznatna. Doista, o kakvoj zaštiti osobnog života i tajnosti općenja može biti riječi kada se od učenika upravo očekuje da slušaju, pamte pa i bilježe izgovoreno kako bi iste sadržaje mogli uspješno usvojiti i reproducirati.

11. Zbog toga, javno izgovorena riječ nastavnika u okviru obrazovnog procesa u školskoj učionici koja je upućena svim nazočnim đacima te suradniku u nastavi, očito, podrazumijeva njegovo odricanje od prava na zaštitu osobnog života i tajnosti općenja iz čl. 35. i čl. 36. Ustava Republike Hrvatske te istodobno presumira njegov (prešutni) pristanak na zvučno snimanje onoga što je za vrijeme predavanja izjavio.

12. Pri tome, ne radi se ovdje o sustavnom, institucionalnom tajnom nadzoru nastavnika od strane školske ustanove, kao poslodavca, već o jednokratnoj zvučnoj snimci koja potječe od učenika kojem je sporno predavanje bilo namijenjeno. Stoga je i moguće narušavanje sfere privatnosti bitno ograničeno.

13. Budući da se ovdje, s obzirom na ukupnost okolnosti konkretnog slučaja, razumno može presumirati pristanak nastavnika na zvučno snimanje njegovog predavanja, to su mediji na kojima je zvučna snimka zabilježena, kao i drugi sadržaji koji su iz nje proizašli (DVD snimka sa Internet kanala Y.T.), pribavljeni na zakoniti način zbog čega nema zapreke na njima temeljiti sudsku odluku.

14. Slijedom izloženog, odlukom sudova o izdvajanju tih dokaza kao nezakonitih ostvarena je bitna povreda odredaba kaznenog postupka iz čl. 468. st. 3. u vezi čl. 10. st. 2. toč. 2. ZKP/08 koja je mogla utjecati na presudu, međutim, s obzirom da je

ta povreda učinjena u korist okrivljenika, trebalo je istu utvrditi, bez diranja u pravomoćnu odluku, sukladno čl. 513. st. 2. ZKP/08-I.

Zagreb, 6. listopada 2022.

Predsjednik vijeća:
Ranko Marijan, v.r.